

## Gør jorden mere dyrknings-sikker

**Drømmer du** om, at dine marker bliver nemmere at have med at gøre. At jorden er god til at forsyne planterne med vand, samtidig med at markerne sjældent sopper i vand. Og at du kan køre i markerne en stor del af året, uden at maskinerne afsætter dybe spor.

**Denne artikelserie** handler om, hvordan du skaber en sund og dyrkningssikker jord, og sætter bl.a. fokus på liv i jorden, efterafgrøder, dræning, jordbearbejdning, vedligeholdelse af vandløb, klimatilpasning og økonomien ved de forskellige tiltag.

**Du får indblik** i de mange håndtag, du kan gribe fat i for at sikre den gode dyrkningsjord. Det bliver mere og mere vigtigt i takt med, at dyrkningen udfordres af et foranderligt klima.

**Læs mere** om, hvordan du selv tjekker jorden på:  
[www.e-pages.dk/segess/32](http://www.e-pages.dk/segess/32)

# Tjek at dine vandløb bliver passet, som de skal

**Vandløb:** Kommunerne er ansvarlige for at vedligeholde og kontrollere de offentlige vandløb, men du kan selv være med til at sikre, at bestemmelserne i vandløbsregulativet overholdes.

Af Thøger Nisbeth Henriksen og Line Bønnelykke Nørgaard, SEGES Plante- & Miljøinnovation

Har du marker, som ligger tæt på vandløb, ved du alt om, hvad vandløbsvedligeholdelsen betyder for jordens dyrkningssikkerhed og udbytterne på markerne.

I fremtiden bliver dette endnu vigtigere, da klimaforandringerne fører til stigende nedbørsmængder. Samtidig er der registreret en stigende afstrømning i de danske vandløb gennem de seneste 100 år.

### Kommunens pligt

For at tilgodese alle behovene omkring de danske vandløb er der udarbejdet et såkaldt

vandløbsregulativ for hvert enkelt vandløb.

Kommunen er den lokale vandløbsmyndighed og er ansvarlig for at vedligeholde og kontrollere vandløbene.

Regulativet kan forstås som kommunens forpligtigelser over for bred-ejere og interessenter med hensyn til, hvordan, hvornår og hvorledes vandløbet skal forvaltes.

Du kan ofte finde vandløbsregulativerne på kommunens hjemmeside.

### Kommunen skal sikre afledningen

Vandløbsregulativet beskriver vandløbets form og funktion med det formål at tilgodese både behovet for afvanding og

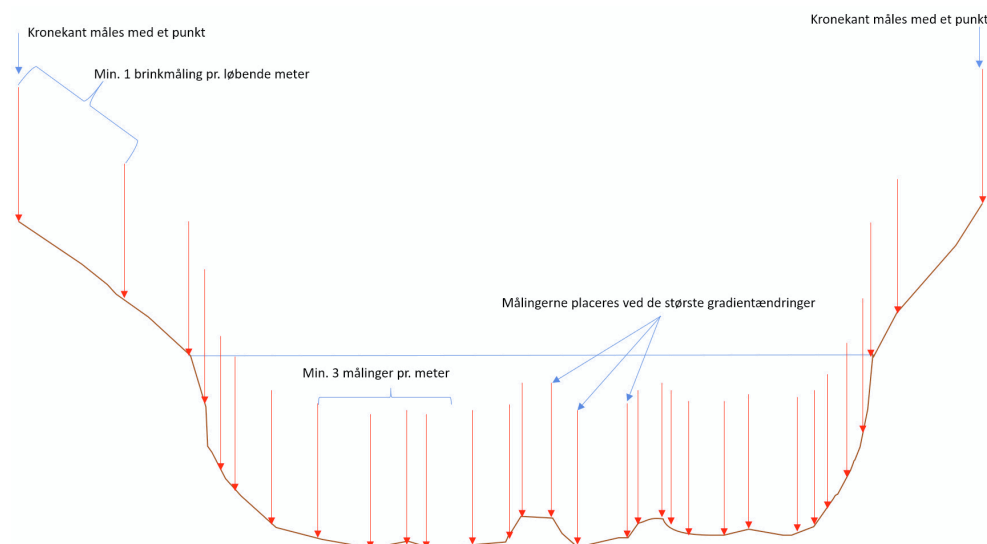
kravet om god miljøtilstand i vandløbene.

Kravene og metoderne, der skal benyttes til vedligehold af vandløbet, står beskrevet i vandløbsregulativet.

Et vandløbsregulativ indeholder også en bestemmelse af enten vandløbets skikkelse eller vandføringsevne. Kommunen er forpligtiget til at bevare vandløbets evne til at aflede vand og sikre udløbsdræn mod oversvømmelser.

### Sådan foregår kontrollen

Kontrol af vandløbsregulativet foregår oftest ved at opmåle vandløbets skikkelse. Dette udføres oftest af en landmåler med en GPS. For at sikre at vandløbsoversvømmelser



**Skitseret** angivelse af målepunkter på et vandløbsprofil. Kilde: Thøger Nisbeth Henriksen, SEGES.



**Kraftig** nedbør kan føre til, at vandløbene går over sine bredder og oversvømmer nærliggende marker. Foto: Thøger Nisbeth Henriksen, SEGES.

skyldes manglende oprensning og ikke grødevækst, skal opmålingen af vandløbet altid foretages i den grødefri periode i forårsmånederne.

De fleste vandløbsregulativer tjekkes ud fra en fast geometrisk skikkelse. Her er der afsat faste krav til bundkoten, bundbredde, skråningsanlæg og faldet på bundkoten mellem to stationer i vandløbet.

Kontrollen af vandløbet foretages ved, at man på en målestation, der er fastsat i regulativet, opmåler de førnævnte parametre med en differential GPS, der er en GPS med høj nøjagtighed.

I figuren ses en skitse af, hvordan opmåling skal foregå på en målestation.

Andre vandløbsregulativer kræver specialudviklet software at kontrollere, og her udføres kontrollen oftest af en konsulentvirksomhed.

I SEGES' manual for forståelse og kontrol af vandløbsregulativer kan du læse mere om kontrol af de forskellige typer regulativer.

### Det kan selv gøre

Når regnhændelser forekommer, og vandet skal væk, skal

der være plads i vandløbet, og drænuvløbene skal have fri passage. Derfor skal vandløbet oprensnes og grødeskæres efter regulativets bestemmelser.

Som landmand med vandløbsnære arealer er det vigtigt, at du holder øje med vandløbet. Hvis der f.eks. er nedskredne brinker, sedimentophobning, væltede træer eller sågar træer og buskads, der

vokser ud i vandløbet, er det med til at bremse vandet.

Det skal den lokale vandløbsmyndighed gøres opmærksom på. Det er derfor gavnligt at sikre en god dialog, f.eks. i samarbejde med det lokale vandløbslaug.

Derudover er det generelt en god idé, at du tjekker, om der er drænuvløb, som er sandet til. Hvis det er tilfældet, skal du snakke med kommunen om det, og du kan foreslå, at du selv fjerner en lokal sedimentophobning omkring drænuvløbet med en skovl.

Det er ikke tilstrækkeligt kun at fokusere på den vandløbsstrækning, der er ud for dine egne marker, idet roden til problemerne ofte vil findes enten nedstrøms eller opstrøms. Derfor kan det være fordelagtigt at have et vandløbslaug og gennem dette få overblik og holde øje med hele systemet.



### Det kan du gøre for at sikre vandafledningen

- Hold øje med, at der er fri passage i vandløbet ud for dine marker.
- Tjek om drænuvløbene sander til og undersøg muligheder for punktoprensning.
- Meld dig ind i det lokale vandløbslaug, så I sikrer hele vandløbet.